

İZ BIRAKAN HATIRALAR

-1-

Giriş

İnsan, hayatında acı tatlı pek çok olayla karşılaşır. Bunların bir kısmı ibret verici ve ders alıcı özelliğe sahiptir. Bazıları da insan hayatının dönüm noktasını teşkil eder. Bunların hafızalara yer edilenlerine de hatıralar diyoruz. İnsan hayatı böyle acı tatlı hatıralarla doludur. Öyle hatıralar vardır ki, onları hayal etmek bile cihana bedeldir.

Bazı hatıralarımı torunum, “Hayat ve Hatıralarım” isimli kitapta yazmıştı. O zamanlar o anda aklıma geliverenleri not ettirmiştim. Hafızamı yoklayınca bende iz bırakan pek çok hatıramın daha kayıt altına alınmadığını fark ettim. Bunların yeniden ve hepsiyle birlikte yazılmasının faydalı olacağını düşünüyorum. Serdar Ceylan Bey kardeşim de sık sık, “Hocam hatıralarınızı yazsanız” tavsiyesinde bulunurdu. Böylece onun isteğini de yerine getirmiş olacağım. Hatıralarımı yazarken kronolojik bir sıra takip etmeyeceğim. Bende iz bırakan hatıralarımı aklıma geldikçe yazmaya çalışacağım. Umarım bunlar ileride kitaplaştırılabilir. Bakalım devran ne gösterir.

Dr. Mehmet Ali UZ

HATIRALAR

Siz Bana Büyük Bir İyilik Yapmıştınız

Bir gün Hükümet Binası'nda bir vali yardımcısını ziyarete gitmiştim. Bir taraftan sohbet ederken, bir taraftan da vali yardımcısının ikram ettiği çayı içiyordum.

Girip çıkanlar eksik değildi. Evrak havale ettiriyorlardı. Bu arada orta yaşlarda bir şahıs dilekçesini havale etmesi için vali yardımcısına uzatırken bana da başı ile bir selam verdi. Adamı tanıyamadım. Biraz sonra dışarı çıkınca bu şahısla koridorda tekrar karşılaştık. Adam yanıma yaklaşıp: “Beni tanıdınız mı? Bir zamanlar bana büyük bir iyilik yapmıştınız” deyince ne yaptım ki acaba diye düşündüm. Hatırlayamayınca adama: “Ne yapmıştım” diye sordum. Adam anlattı. Bir zamanlar Ankara'da Diyanet İşleri Başkanlığı Binası'ndan çıkarken karşılaşmışız. Aramızda kısa bir konuşma geçmiş. Bu şahsın Diyanet İşleri Başkanlığında bir işi varmış. O günler Cumhuriyet Bayramı öncesiymiş. İşini yapmamışlar, bayramdan sonra gel, demişler. Durumu bana anlatınca içeri girip bir dostum vasıtasıyla işini hallet-

mişim. Sonra şöyle devam etti: “Ben bu işimi halletmem için ya iki gün Ankara’da otelde kalmam veya Konya’ya tekrar gidip gelmem lazımdı. Bu da benim için büyük bir külfet olacaktı. Allah razı olsun işimi siz hallediverdiniz” demişti.

Aynı gün Hükümet Binası’nın kuzey kapısından çıkınca da bir gençle karşılaştım. Genç bana: “Hocam” diye hitap edince onun öğrencilerimden birisi olduğu anladım. “Akşam Lisesi’nden mi, üniversiteden mi talebemsiniz” diye sordum. Genç Akşam Lisesi’nden talebemiş. Genç: “Siz bana çok büyük bir iyilik yapmıştınız” deyince yukarıdaki gibi yine hayretimi mucip oldu. Ne yaptım, diye tekrar sordum. Onun edebiyat not ortalaması, sınıf geçme notunda dört tutuyormuş, ben onu beş yapıp sınıfta koymamışım. Yaptığım büyük iyilik buymuş. “Önemli değil, dörtle beşin terazisi mi var” dedim. Ben böyle durumlar da öğrenciyi zorda bırakmamak için öğrenci lehine değişiklikler yaptığım olurdu. Sonra bunlar zamanında tahsillerini tamamlayamadıkları için ileri yaşlar da Akşam Lisesi’ne devam ederek öğrenimlerini tamamlamaya çalışıyorlardı. Ben hep bunları düşünerek müsamahakâr davranırdım.

Hayrettin Karaman Bey ile Bir Karşılaşmamız

Zaman zaman Hayrettin Karaman Bey ile karşılaştığımız olur. Bir karşılaştığımızda Hayrettin Bey: “Ben Konya İmam-Hatip Okuluna başladığım günlerden bir gün kordorda ders ziline çalmasını bekliyordum. Yanıma geldiniz, hâl hatır faslından sonra bir ihtiyacımın olup olmadığını sormuştunuz”. Tabii onlar dışarıdan gelmişlerdi. Zor durumda idiler. Benim ona öyle bir davranışta bulunmam son derece normaldi. Olayı ben hatırlayamadım. Ama aradan 25-30 yıl geçmesini rağmen o bu olayı unutmamıştı.

Bu üç hatıra beni çok etkiledi ve bundan ders almama sebep oldu. Demek ki insanlar sözle de olsa yapılan iyilikleri uzun yıllar unutmuyorlar. Bunun için insanların diğer insanlara ellerinden geldiğince iyilik yapmaları gerektiğini düşünüyorum. Hani atalarımız, “İyilik yap denize at, balık bilmezse, Halık bilir” sözünü boşuna söylememişler.

Madalyonun Diğer Yüzü

Küçük bir iyiliği takdir ile karşılamak ve unutmamak o insanın faziletine delil teşkil eder. Birde bunun tersi vardır. Bazen de onlarca iyiliğini gördüğü insana kötülük etmekten çekinmeyen insanlar da vardır. Bu tür olaylara siyasette de sıkça rastlamak mümkündür. Bu sebeple atalarımız uzun tecrübelerden sonra, “İyilik köprüsünü kurma da, kötülük geçmesin” demek mecburîyetinde kalmışlardır. Tabii bu mayası bozuk insanlar için söylenmiştir.

Ziya Paşa’nın, “İnsana sadakat yaraşır görse de ikrâh / Yardımcısıdır doğruların Hazret-i Allah” dediği gibi, insana hizmet ve iyilik yapmak yaraşır.

Geçenlerde *Konya Ansiklopedisi*’ne yüz elli civarında madde yazdığım birisi kalabalık bir ortamda hakkımda bir sürü yalan ve tezvîratta bulunmuş. Üstelik bu adam hakkında hüsnüzanım da vardı. İşte mayası ve sütü bozuklardan birisi, diye düşünmeden edemedim. Haset ve düşmanlık insanları ne kadar alçaltıp adileştiriyor.

Doktor Sadık Ahmet Bey ile İlgili Birkaç Hatıra

Doktor Ahmet Bey Yunanistan Türk azınlık lideri idi. Yönetime karşı büyük mücadeleler verdi, ırkdaşlarının haklarını savundu. Bu uğurda hapis yattı. Donanımlı, kültürlü bir dava adamı idi. Birçok kere Konya Aydınlar Ocağı olarak Konya’ya konferans için davet ettik. Konferans sonrasında özel sohbet-

lerimiz olurdu. Zamanla aramızda bir samimiyet oluştu.

Türkiye'den Ne Bekliyorsunuz?

Bir konferans sonrasında oturmuş sohbet ediyorduk. Yunanistan Türklüğü yine sıkıntılı günler yaşıyordu. Ahmet Bey ile sohbet ederken, “Türkiye’den ne bekliyorsunuz?” diye bir soru yönelttim. Verdiği cevap son derece dikkat çekici idi. “Yunanistan Türklüğü ekonomik bakımdan Türkiye’deki vatandaşlarımızdan çok daha iyi durumda... Biz Türkiye’nin güçlü olmasını istiyoruz. Türkiye güçlü olduğu zaman üzerimizdeki baskılar azalıyor. Türkiye iç işlerinde kavgalarla ve politik mücadelelerle uğraştığı zaman bize karşı devletin baskısı artıyor. Bunun için biz Türkiye’nin güçlü olmasını istiyoruz.” dedi.

Bunları baskıları yaşayan bir insan anlatıyordu. Aynı sözleri daha sonra pek çok Türk ve İslam topluluklarından da duymaya başladık. Bu olaylar beni son derece etkiledi.

Şimdi, kimse kusuruma bakmasın, ister bir terör örgütü, ister bir siyasetçi ve isterse bir hortumcu ol-

sun devlete zarar veriyorsa ben ona hain gözü ile bakıyorum. Bunların verdiği zarar sadece Türkiye’ye değil bütün Türk ve İslam Dünyasına oluyor. Bu sebeple özellikle siyasetlerin bu konuda son derece dikkatli olmaları gerektiğini düşünüyorum.

Osmanlı insanında, “Yaptığım iş devletime mi, milletime mi yoksa dine mi zarar verir” düşüncesi hâkimdi. Maalesef şimdi ağzı olan konuşuyor. Zaman zaman terör örgütleri ile bile iş tutuyorlar.

Bizde Medreseler Kapanmadı Ki

Sadık Ahmet Bey yine konferans için Konya’ya gelmişti. Bir Pazar günü bizim bahçede kahvaltı yaptıktan sonra Mevlana Dergâh’ını ziyarete gidiyorduk. O günlerde benim, “Baha Veledden günümüze Konya Âlimleri ve Velileri” isimli kitabım baskıda idi. Alelacele iki tanesini ciltletip birini yolda Ahmet Bey’e taktım ettim. Kitabın kapağında Büyük Çimili Ahmet Efendi’nin kabir taşının resmi vardı. Ahmet Bey kitabı eline alınca, bir çırpıda Osmanlıca kabir taşı kitabesini okuyuverdi. Hayretler içerisinde kalmıştım. O yaşlarda bizde genellikle Osmanlıca bilen pek çıkmazdı. Ahmet Bey’e: “Siz Osmanlıca biliyor musunuz?” diye sorunca o: “Bizde medreseler kapatılmadı ki” cevabını verdi. Genellikle Yunanistan Türklüğü hem Osmanlıca, hem Latince hem de Yunanca bilir. Bizim özümüzden, tarihimizden ve geçmişimizden kopmamızın en önemli sebeplerinden birisi de hayatımızda eski harflerin yasaklanmasının büyük rolü olmuştur. Ders alanlar için önemli bir tespit değil mi?

Şeyh Nazım Kıbrısî İle Tanışmam

Kadir Mısıroğlu, Şeyh Nazım Kıbrısî ile iyi tanışmışlardı. Onun Şeyh Efendi hakkındaki kanaati müspetti. Çok ilgi çekici olaylarına tanık olduğunu söylerdi.

Şeyh Nazım Kıbrısı ve Av. Mehmet Ali Uz.

Şeyh Nazım Kıbrısı ramazan aylarını İngiltere’de geçirir, pek çok Avrupa ülkesinden Müslüman, Hristiyan hayranı onun konuşmalarını ramazan boyu takip ederler. Ramazanın son günü Şeyh Efendi şahadet merasimi yapar, Müslüman olmak isteyenler böylece Müslüman olur din değiştirmek istemeyenler merasime katılmaz camiye terk ederlermiş. Kadir Mısıroğlu onun bu hâlini takdirle karşılar ve “Hayatımda iki şeye üzülürüm. Birisi hafız olmadığımı; İkincisi ise o kadar Avrupa ülkesinde bulundum, yüzlerce konferans verdim, bir kişiyi bile Müslüman yapamadım” der. Kadir Mısıroğlu’nun onun hakkında bu düşünceleri beni etkilemişti. Şeyh Efendiyi bende tanımak istiyordum. Kıbrıs’a giderken uçağımız Adana’dan hareket edecekti. Aklıma Şeyh Efendi geldi. Bu seyahatimiz de onunla tanışsam diye düşündüm. Birde baktım ki, Şeyh Nazım Efendi havaalanında değil mi! Suriye’den geliyormuş. Yanına gidip kendimi tanıttım. Konya Aydınlar Ocağı Başkanı olduğumu söyleyince, İstanbul Aydınlar Ocağı Başkanı Nevzat Yalçıntaş’la da tanıştığımı söyledi. Onunla uçakta biraz sohbet ettik. Beni evine davet etti. Biz Kıb-

rıs’a Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş’ın davetlisi olarak gidiyorduk. O zamanlar yönetimle Şeyh Efendi’nin arası pekiyi değilmiş. Bu yüzden Kıbrıs’ta Şeyh Efendi’yi ziyaret edemedik.

Aradan yıllar geçti. Halil Ürün Bey’in belediye başkanlığı zamanında Şeyh Nazım Kıbrısı’yi Konya’ya bir konferans için davet etmişlerdi. Bir akşam da Meram Yolu’ndaki köşkte de bir sohbet toplantısı yaptılar. Oraya beni de davet etmişlerdi. Kapıdan içeri girince Şeyh Efendi beni gördü ve “Gel avukatım, gel.” diye beni yanına çağırdı. Yanında yer açıp beni oraya oturttu. Yıllar sonra beni unutmamasına hayret ettim. Şeyh Efendi demek ki çok zeki bir insanmış.

Aradan yine yıllar geçmişti. Mimar Fahri Özparlak Kıbrıs’a gittiğinde Şeyh Efendi’yi de ziyaret etmiş. Şeyh Efendi o sıralarda yeni bastırıldığı Arapça bir kitaptan hediye etmiş. Bir tanede bana verilmek üzere Fahri Bey’e vermiş. Fahri Bey Konya’ya gelince selamı ile birlikte emaneti de tevdi etti. Demek ki Şeyh Efendi tanıdığı insanları kolay kolay unutmuyor, her fırsatta kurduğu dostluğu devam ettiriyor.

(Devam edecek.)

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ'NDEKİ HOCALIĞIM

Prof. Dr.
Saim
SAKAOĞLU

Istanbul Üniversitesi ve Çapa Yüksek Öğretmen Okulu'ndan iki ayrı diploma almaya hak kazanarak edebiyat öğretmeni olmuşum: Şubat 1965. Kurada çektiğim Tokat Gaziosmanpaşa Lisesi'nde iki buçuk yıl (Nisan 1965-Eylül 1967) görev yaptıktan sonra o dönemde sayısı sadece yedi olan üniversitelerimizden en genç olanı Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi'nde açılan sınavı kazanarak asistan (sonraların araştırma görevlisi) oldum. 1971'de doktor, 1977'de doçent ve 1988'de de profesör olup doğum yerim olan Konya'ya geçerek Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne, tek profesör olarak atanmışım.

Erzurum'da görev yaptığım 21 yıllık dönemde (1967-1988) Doğu Anadolu'da konferanslar vermiş, bilim toplantılarına katılmışım: Çıldır, Kars, Sarıkamış, Van, Erciş, Hakkari, Diyarbakır, Tunceli Sarıkamış, Erzincan, Bayburt, Narman, vb. il, ilçe ve köylere gittiğimizi hatırlatmak isterim. Bu arada Van ilimizin özel bir yeri vardır. Açıklayalım. Aşağıdaki bilgilerin bir kısmı, ilgili bölümün Genel Ağ sayfasından alınmıştır.

“Edebiyat Fakültesi, Van Fen-Edebiyat Fakültesi adıyla 1979 yılında Atatürk Üniversitesi'ne bağlı olarak kurulmuştur. 1981-1982 Eğitim-Öğretim Yılı'nda 35 öğrenci ile eğitime başlayan fakülte, 2 Nisan 1983 yılında Yüzüncü Yıl

Soldan itibaren: Hepsisi de 1988 yılında profesörlüğe yükseltilmiş dört arkadaş: İsmail Ünver, Saim Sakaoğlu, Hamza Zülfikar ve İsmail Parlatır. Oturanların sağdan ikincisi Mehmet Yiğit'tir. Halen Amasya Üniversitesi'nde Dr. Öğr. Üyesi olarak çalışmaktadır.

Üniversitesi'ne bağlanmıştır. Böylece Edebiyat Fakültesi, 1982 yılında kurulan Yüzüncü Yıl Üniversitesi bünyesinde açılan ilk fakülte-lerden birisi olmuştur. 1 Mart 2011 tarihinde Fen-Edebiyat Fakültesi'nin Fen Fakültesi ile Edebiyat Fakültesi olarak ayrılmasıyla fakültemiz Edebiyat Fakültesi olarak yeniden yapılandırılmıştır... 1982 yılında öğrenci alımına başlayan ilk bölüm, Türk Dili ve Edebiyatı bölümü olmuştur. Onu daha sonraki yıllarda diğer bölümler izlemiştir.”

Bölüm, Erzurum'a ağılı iken bize görev önerisinde bulunulmamıştır. Ancak Van'da yeni kurulan Yüzüncü Yıl Üniversitesi bize görev önerisi getirmiştir. ^Bölümün ilk yılında Türk halk edebiyatı derslerini vermek için ayda bir defa Van'a gidiyor, derslerimi veriyordum. İkinci yıl görev önerisi gelmedi. Ancak ilk mezunların son iki yılında benim de içinde bulunduğum ve birkaç üniversiteden gelen öğretim üyeleri temmuz ve ağustos aylarında hızlandırılmış bir eğitimi yaşadık. Kış aylarında okutulamayan derslerin bu yöntemle verilmesi bizce de çok anlamlı idi.

Bu iki yaz ayında ders vermeye gelenlerden ancak azılarını hatırlayabileceğim. Çünkü ikinci ayda derse gelen arkadaşlarımızın bazılarıyla karşılaşmamız mümkün olmamıştı. İşte hatırlayabildiğim adlar: Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinden İsmail Ünver. İsmail Parlatur ve Hamza Zülfikar, Fırat Üniversitesi'nde Ali Berat Alptekin... Bölümün elemanlarından Mehmet Yiğit ile Hüseyin Çelik de bizimle birlikte ders verenler arasında idi. Kaderin cilvesine bakınız ki Ankara'dan gelen üç arkadaşım ben aynı yılda. 1988'de değişik aylarında profesörlüğe yükselmiştik.

Son yılmızda eşim Yurdanur Hanım ile kızlarımız Selcen ve Seren Hanımlar da Van'a gelmişlerdi. Ben gündüzleri ders vereceğim, onlar ise Karayolları'nın dinlenme tesislerinde kalacaklardı. Ama oraya girebilmek için kart çıkartılması gerekiyormuş. Üniversiteden bir arkadaşıla ilgili kurumun binasına gidiyoruz. O da ne? Karşımda hayayat aslan... Atatürk Üniversitesi'nde Türk dili derslerine girdiğim tıp fakültesi dördüncü sınıfta okuttuğum öğrencim. Daha ötesi, hikâye de yazdığı için daha bir yakınlığımız var. Meğer öğrencim o kurumun hekimi imiş. Bizim kartlarımız verdiğimiz birer vesikalıktan bir saat sonra elimize ulaşıverdi. Şans işte. Bu öğrencim yıllarca sonra Konya'da görev yaptı, Bursa hastaneleri genel sekreterliğine kadar yükseldi. Kim miydi? Yıllar sonrasının psikiyatri profesörü Rüstem Aşkın. Bir ara Bursa Hastaneleri Genel Sekreterliğine de bakmıştı.

Sayın Zülfikar Bitlisli idi. Bitlis ise Van'ın batı komşusu. Haftanın bir günü dinlenmemiz için boş bırakılırdı. Arkadaşlarımız da ısrarla Hamza Bey'in bizleri Bitlis'e götürüp oranın meşhur büryan kebabından yedirmesini istemekte idiler. Yönetimin verdiği bir minibüse doluşuverdik. Hedef Bitlis... Edremit, Gevaş, Tatvan üzerinden ver elini Bitlis... Artık yönetim Hamza Bey'in elinde. Galiba Güroymak taraflarına kadar uzanmış, güzel bir resmî olmayan piknik alanında ilimizin meşhur yemeği büryan kebabına kavuşmuştuk. Sağ olsun Hamza Bey kardeşim de biraz bol kepçe hesabı, kebabı fazlasıyla hazırlatmış... Doyasıya yedik. Tabii bu yoculukta Sakaoğlu Ailesi tam kadri: Eşim ve kızlarım da varlar.

Germav'ın ne olduğunu da o zaman öğrenmiştik. Bir ovanın ortasında havuzumsu bir alandaki kaynar su... Büngüldüyor. Bir tür sıcak su ılcası... *germ* kelimesi Farsça'da *sıcak* demektir, *ab* ise yine aynı dile *su* demek. Yani ikisi birden *sıcak su*. Halk arasında *germav* deniliyor. Tıpkı bizim Konya da *mir* ve *ab* kelimelerinin *mirab* değil de *mirav* olarak söylenmesinde olduğu gibi...

Bu dört arkadaşın üçünü tanıtmak isterim. Bunlardan biri Konyalı hemşerimiz Prof. Dr. İsmail Parlatır'dır.

PROF. DR. İSMAİL PARLATIR

1946'da Konya doğmuştur. İlk, orta ve lise öğrenimini Konyada tamamladı. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi (1971) ve aynı yıl bitirdiği bölüme okutman olarak atandı, 1972'de asistan oldu. 1973'te yüksek lisans öğrenimini tamamlayarak 1975'te "Recaizade Mahmut Ekrem, Hayatı-Eserleri-Sanatı" konulu tezi ile edebiyat doktoru oldu. Askerlik görevini bitirerek 1976'da fakülte-deki görevine döndü. 1976-77 ders yılında Fırat Üniversitesi'nde bir yıl görevlendirildi. 1978 yaz aylarında İran'a gönderildi. 1979'da hükümet tarafından Cezayir Üniversitesinde görevlendirildi. "Tanzimat Edebiyatı Hikâye ve Romanında Kölelik" konulu tezini sunarak doçent (1982) oldu. 1988 yılında "Tevfik Fikret, Dil ve Edebiyat Yazıları" adlı takdim tezi ile profesörlüğe yükseldi. Çalışmalarını Ankara Üniversitesi DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı Başkanı olarak sürdürdü.

Prof. Dr. İsmail Parlatır

1983 yılında yeniden düzenlenen Türk Dil Kurumuna üye seçildi ve bu kurumun iki dönem Yürütme Kurulu (1993-2000) üyeliğini yaptı. 1991-93 yılları arasında İLESAM'ın yönetim kurulu üyeliğinde bulundu.

ESERLERİNDEN BAZILARI:

Tanzimat Edebiyatında Kölelik (1987), Geçmişten Günümüze Türkler ve Türkiye (1991), Yabancıların Gözüyle Türkler ve Türki-

ye (1994), Rezaîzade Mahmut Ekrem, Hayatı- Eserleri- Sana- tı (1983), Ali Ekrem Bolar- ır (1987), Tevfik Fikret (2004), Şi- nasi (200), Osmanlı Türkçesi Sözlüğü (2016).

(Biyografi Beta'dan yararlanılmıştır

PROF. DR. İSMAİL ÜNVER

28 Şubat 1944 tarihinde Karabük Bulak köyünde doğdu, 25 Ocak 2015 tarihinde Karabük'te vefat etti. İlk öğrenimini köyünde (1955), orta öğretimini Ankara İmam Hatip Okulu, Ankara Özel Çankaya Koleji ve Karabük Demir-Çelik Lisesi'nde tamamladı (1964). Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi (1968).

Karabük Demir-Çelik Lisesi (1968-1969) ve Karabük Kolejinde (1969-1970) Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak çalıştı.

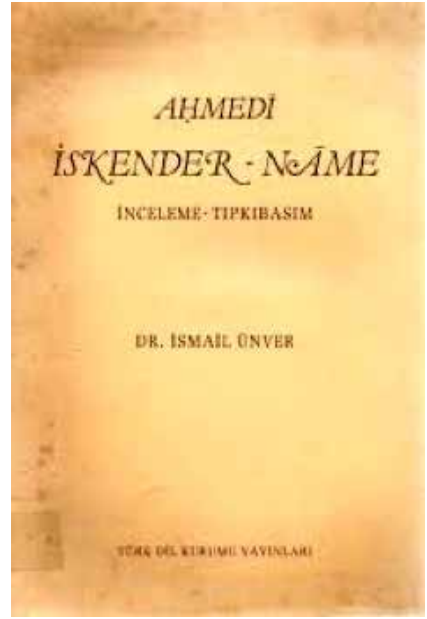
Mezun olduğu okulun Eski Türk Edebiyatı Kürsüsüne asistan olarak atandı (1970). "Türk Edebiyatında Manzum İskender-nâmeler" konulu tezle doktorasını tamamladı (1975). 1982 yılında yardımcı doçent unvanını aldıktan sonra "Ahmed-i Rıdvân hayatı, Eserleri ve Edebî Kişiliği" adlı tezle Eski Türk Edebiyatı doçenti (1983) ve profesörü oldu (1988).

Fırat Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde (1976-1977), 100. Yıl Üniversitesinde (1986) misafir öğretim üyesi olarak görev yaptı. Bünyâd-ı Ferheng-i İran'ın davetlisi olarak İran'da bulundu (1978).

Fakültesinin Fakülte Kurulu Profesör temsilcisi (1988), aynı fakültede Yönetim Kurulu üyesi

Prof. Dr. İsmail Ünver

(1989-1992), Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Başkanlığı (1989-1992, 1995-1998) ve Eski Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalı Başkanlığı görevlerinde bulundu. Türk Dil Kurumu'nda bilim kurulu üyesi olarak görev yaptı.

ESERLERİNDEN BAZILARI:

Ahmedî / *İskendernâme* (1983), Neşatî (1986).

(Kim Kimdir? Biyografi Bankası'ndan yararlanılmıştır.)

**PROF. DR.
HAMZA ZÜLFİKAR**

1941 yılında Bitlis'te doğdu. İlk ve ortaokul ile Bitlis Lisesi'ni (1958) tamamladı. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi (1964) mezunu. Türk Dil Kurumu'nda bir yıl çalıştıktan sonra, mezun olduğu fakülteye asistan olarak girdi. Aynı yerde doktorasını "Çağatayca Bir Kur'an Tefsiri" adlı tezle (1970) tamamladı. "Türkiye Türkçesinde Ses Yansımali Kelimeler" teziyle doçentliğe (1982) ve 1988'de profesörlüğe yükseldi. 1975'te California Üniversitesinde, 1976-77 öğretim yılında Fırat Üniversitesinde, 1986'de Yüzüncü Yıl Üniversitesinde, 1985-86 yıllarında Hollanda Nuts Akademisinde Türkçe dersleri verdi.

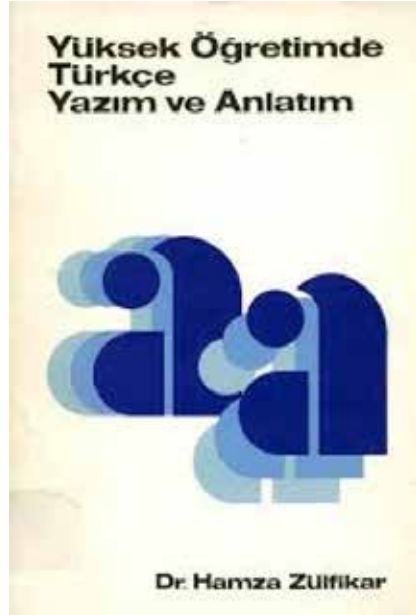
Fakülteedeki öğretim faaliyetinin yanında 1980 yılından itibaren *Türk Ansiklopedisi*'nin yayımlanmasında başredaktör yardımcısı olarak çalıştı. 1985-86 ders yılının ilk yarısında, Hollanda hükümetinin davetlisi olarak bu ülkeye gitti. Nuts Akademisinde dört ay süreyle Türk dili dersleri verdi. 1983-89 yılları arasında, rektörlüğe bağlı bulunan Türk Dili Bölümünün başkanlığını yaptı. Çalışmalarını Türk Dil Kurumu Terim Kolu Başkanı ve TDK Başkan Yardımcısı olarak sürdürdü. Zülfikar, makalelerini 1967 yılından itibaren *Hisar*, *Türk Dili*, *Türk Kültürü*, *Türkoloji Dergisi*, *Askerî Tarih Bülteni*, *Türkoloji Dergisi*, *Kardelen*, *Türk-bilgi Türkoloji Araştırmaları* dergileri ile *Prof. Dr. Sadık Tural Armağanı* (2002) gibi ortak kitaplarda yayımlandı. Alanıyla ilgili sempozyumlara katılarak bildiriler sundu ve konferanslar verdi.

ESERLERİNDEN BAZILARI:

Yabancılar İçin Türkçe Dilbilgi-

Prof. Dr. Hamza Zülfikar

si (1969), *Yüksek Öğretimde Türkçe Yazım ve Anlatım* (1974), *Türkçede Ses Yansımali Kelimeler* (1980), *Türk Dili* (kurul, 2 cilt, 1988), *Terim Sorunları ve Terim Yapma Yolları* (1991), *Bitlis-Muş Yöresinde Halk Kültürü*, *Atatürk ve Kuvay-ı Milliye* (1992), *Türkçede Ses Yansımali Kelimeler Sözlüğü* (1996), *Okul Sözlüğü* (kurul, 1994).

(Biyografi Betadan yararlanılmıştır.)

Ahmet ÇELİK

BESİM ATALAY'IN “MEVLUDİYE” ADLI ŞİİRİ

Konya Darulmuallimin öğretmen ve müdürlerinden olan Ahmet Besim (Atalay), 1882'de Uşak'ta dünyaya geldi. Babası Demirci İnce Mehmet Çavuş, annesi İlmiye Hanım'dır. Babasını on yaşlarında iken kaybetti. bunun üzerine İlmiye Hanım ikinci kez evlendi. Yunanlar işgal sonrası Uşak'tan çekilirken İlmiye Hanım'ın evini de ateşe vermişler ve bu esnada İlmiye Hanım ile bir kızı da şehit düşmüştür.

Ahmet Besim Bey ilk tahsil hayatına mahalle mektebinde başladı. Burada bir sene okuduktan sonra iptidai ve rüştiye tahsili yaparak 1895'te diploma aldı. Ardından Boduroğlu Medresesine giren Ahmet Besim Bey bu dönemdeki medrese eğitimi hakkında şu bilgiyi vermektedir:

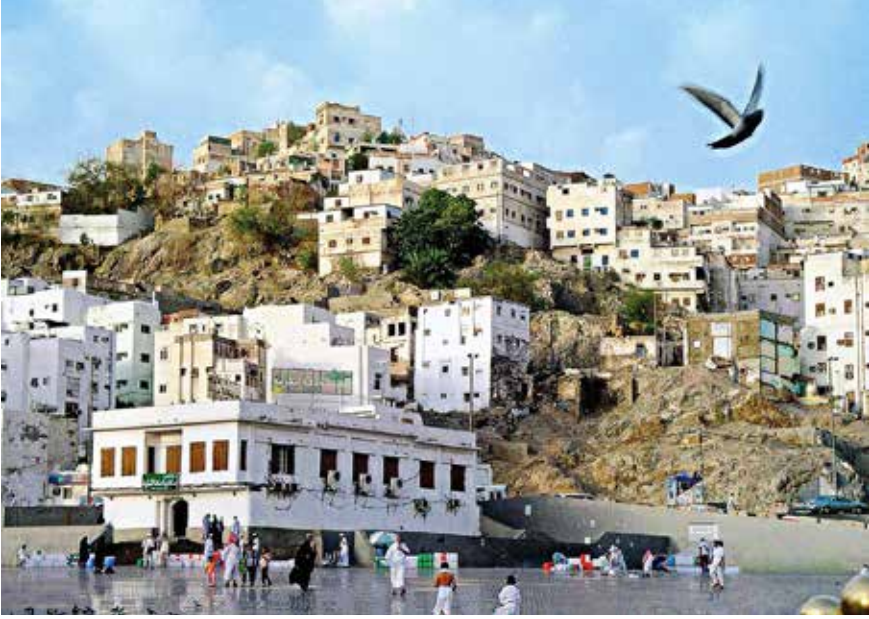
“Hocamız ara sıra tefsir okutur-

du. Benim çalışmamı ve anlayışımı gördükçe hocamız istediğim kitapları bana verirdi. Bu arada tasavvufa merak saldım. Önce (Gazali'nin) İhya-yı Ulûm'u okudum. Sıra ile Muhiiddin-i Arabî'nin bazı eserlerini gördüm. Hüsameddin-i Uşşâkî'nin Uşak'ta Yörü Dede adında bir makamı vardır. Oranın şeyhine intisap ettim.

Bir gün elime Nuhbe adında bir kitap geçti. Hadisten ve hadisin çeşitlerinden bahsederdi. Hocama gösterdim. Bu ilme dair bana başka kitaplar da verdi. Okudum. Hocamız bir taraftan irtifağ almayı öğretti. Bu ilme dair olan Kedusi'yi ve Eşkâl-i Teessîs'i okuttu. Bu vesile ile bir hâtıra arz etmeden geçemeyeceğim. Biz bu dersleri alırken hocamızdan birkaç arkadaşla birlikte bize hikmetten Kadı Mîr okutmasını rica ettik. Kabul etti. Hidaye şerhi

Ahmet Besim Atalay (1882-1965)

Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (sav)'in doğduğu ev.

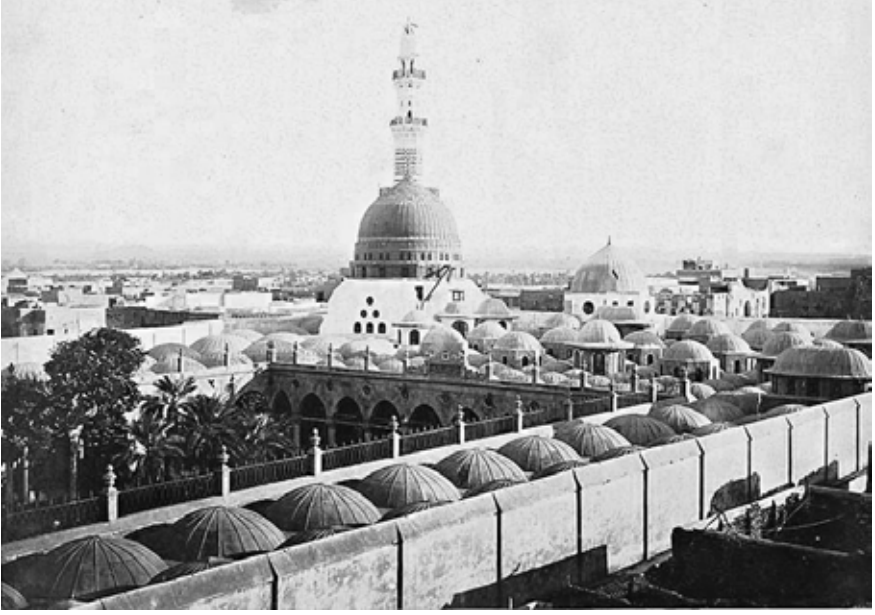
olan bu derse başladıktan sonra, büyük bir medrese hocası bulunan çok cahil bir hocanın fesadı yüzünden esnaf reisleri -Bu memlekette hikmet okunuyormuş, Allah'ın hikmetine karışılmaz, küfürdür- diye bizim hocaya dersi bıraktırdılar. Tam on yıl medrese tahsiliyle uğraştık. Hocamız ara sıra bize Farsça da okuturdu. Biz mektepte Talim-i Farişi, Kavâid-i Farişi, Tuhfe-i Vehbî gibi kitapları görmüştük.

Son bir iki yıl da kedi tüyünden yapmış olduğumuz ince fırçalarla halı resimleri yaptım. Bu iş bir miktar para getirdi. Öğleden sonraları Şemsü'l-Maarif adında bir özel okulda da çalışırdım. Artık ikmâl-i nusah etmiştik. Sıra icazet almaya geldi. Hocamız "Sen küçüksün, biliyorsun ki arkadaşların arasında kırk yaşında olanlar var. Herkes bilmez, çekemezler. Dedikodu olur." dedi. Beni icazet törenine almadı. Çok canım sıkıldı. Köylere gittim, gezdim. Uşak'ta durmadım.

Aynı zamanda ben medreselerin ve softaların aleyhinde ara sıra atar tutardım. Bu yüzden softalarla ara-

mız iyi değildi. Görüşlerim ve fikirlerim çoktan değişmişti. Daha ilkokul sıralarında iken bir yandan Kerem ile Aslı, Âşık Garip, Tahir ile Zühre gibi halk hikâyelerini okurdum. Rüştîye sıralarında da Âşık

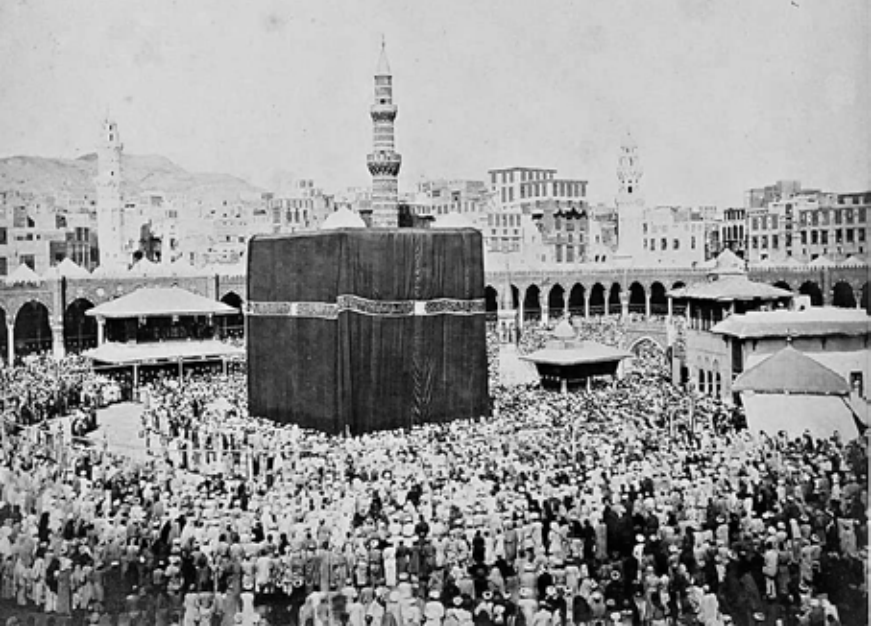

Ömer, Dertli gibi halk şairlerini görmüştüm. Bir yandan da büyük anemin kitapları arasında bulunan Serencam, Kırk Sual, Envârü'l-Âşikin, Saatinâme, Ahmediye, Muhammediye, Hayber Kalesi, Berber Kalesi, Battal Gazi, Kan Kalesi gibi eserleri de gözden geçirdim. O devirlerde Uşak'ta okunacak hiç yeni fikir taşıyan bir eser yoktu. Dayımda Fuzûli okumuştum. Nef'î ve Nedim divânlarını da ondan almıştım. İstanbul'dan mukavelât muharrirliği ile Uşak'a gelmiş olan Selânikli bir zatla tanışmıştık. O benim fikirlerimin olgunlaşmasında büyük etkiler yaptı. Bana Muallim Naci, Recaîzâde Ekrem, münakaşalarını, Demdeme, Zemzeme ve başka eserler verdi. Tarih kitapları vardı. O sıralarda Kıbrıs'ta çıkmakta olan Türkçe bir gazete verdi ve sıkı saklanmasını tavsiye etti. Bu arada İstanbul'da çıkan İkdâm, Sabah gibi Türkçe gazeteleri ve Baba Tahir'in çıkardığı Arapça el-Mâlûmat dergisini, yine bu zattan alır, okurdum. İzmir gazeteleri o sıralarda bir parça serbest yazarlardı. Ahenk gazetesiyle, rahmetli Bıçakçızâde Hakkı Bey'in çıkardığı İzmir adli derginin de, görüşlerim üzerin-

de hayli etkileri olmuştur. İstilahat-ı Edebiye ve Mecmua-i Muallim gibi eserlerin de bana hayli faydaları dokunmuştur.

Artık Uşak'ta medreselerde yaptığım mücadele beni iyice sıkımişti. Ailem ve hocam bunu istemezlerdi. 1321 Eylülünde İzmir'e kaçtım. Ramazanda Hisar Camiinde vaaza başladım. İstanbul'da Kadı Mektebine (Mekteb-i Nüvvap) girmek fikrinde idim. Abdülhamid zamanıydı. Medreselerde resmen kayıtlı otuz bin talebe olduğu söylenirdi. Odaya glemeyen mülâzımlar bu sayının dışında idi. Ben medreselerde yer bulamadım. Birkaç gün Yenikapı Mevlevîhanesi'nde kaldım. Nihayet bir vasıta ile Sultanahmet Medresesi'nde mülâzım odalarının, karanlık, rutubetli bir odasında yerleştim. Benden başka üç arkadaş daha vardı. Hepsi de haylaz, budala kişilerdi. Derse bakmıyorlar, bende bakamıyordum. O devirlerde her medresenin şeyhülislâm kapısında resmî bir müderrisi bulunuyormuş. Bu müderrisler ders okutmazlardı, Müdür gibi bir şeydi, medresenin bir de bevvabı vardı. Bizim medresenin

bevvabı (kapıcısı) otuz yıldır bu medresede imiş. Müderrisin adını ve Şeyhülislâm dairesinin fetvahanede bulunduğunu, Bursalı Raif Efendi adında bir zat olduğunu öğrendim. Arapça bir kaside yazdım. Mülâzım odasının üst katını istiyordum... Şeyhülislâm kapısında fetvahaneye gittim. Raif Efendi'yi kapıcıya sordum. Odaya girdim, hoca yüksek minderlere oturmuş, önlerinde peştahtalar ve kitaplar görölüyordu. Hazretler dalmıştı. Raif Efendi'ye kasideyi verdim, okudu. Bunu kim yazdı diye sordu. "Ben yazdım" deyince benim yazamayacağımı sanmış olmalı ki "Oku bakalım" dedi; kâğıdı aldım, kapının yanına çekildim. Yüksek sesle okumaya koyuldum. Ben okurken hazretler uyanıdılar. Gözlüklerinin üzerinden bana bakıyorlardı. Bitirdim. "Bir daha oku" dediler. Okudum. Raif Efendi ne istediğimi sordu. Derdimi anlattım. Oda istedim. "Molla efendi bilmiyor musun bir oda sahibi olabilmek için kıdem lazımdır. Sen yeni gelmişsin, buna hakkın yoktur" dedi. Ben derhal "Eğer bu bir nizam ve an'ane ise, usûl ilminde bir kaide

vardır. Her umumun bir hususu bulunur" diye Arapçasını okuyunca etraftan hocalar "Raif Efendi, bu molla yetişecek, himaye et" dediler. Birkaç gün sonra Raif Efendi medreseye geldi ve beni mülâzım odasının üst katına oturttilar. Başka softalar ses çıkaramadılar. Onları medreseden kovmakla tehdit etmişti.

İstanbul'a geldiğimin ikinci yılında Kadı mektebi imtihanına girdim. Duhûl imtihanında kazandım. Temyizde kazanamamıştım. Benim ders öğrettiğim arkadaşım kazanmıştı. O sırada iltimas revaçta idi. Sonra Darümuallimin'e girdim. Üçüncü senede meşhur terbiyeci Satı Bey müdür olmuştu (1908). Ondan

مولودیه

نورلر صاحبدرق خاور بطحای نجات
 طوغدی بوکیجه بدر معلای رسالت
 محبوب خدا ، احمد و مختار و مکرم ،
 اولدی بوکیجه زینب کهواره عالم .
 بولدی بوکیجه باشقه شرف ارض و سماوات .
 بررچیقبور عرشه قدار بایک مباحات .
 موج اورمده برنشوه قدسیه لاهوت .
 رشک آورمک و ما کونت عالم ماسوت .
 آفاق بوشب قبض قدومکله مزین .
 افلاک اولور جذبیه حسنکله سماعتین ! .
 مهتاب سنک نور جمالکله فرافتان ؟
 خورشید سنک شوق و غرامکله فروزان .
 عشقکله ایاشمس نغمی . کابن حقی ! .
 آدم دکیشر حبه اذواق بهشتی .
 موسی کچهرک قازمی فیضکله سراپا
 سیناده اولور مظهر تکلم و تجلا .
 بشیر ایچون مقدمک ای نیر حکمت !
 عیسا به کلیر مهد صبا و تده نبوت .
 رفیع اولدی طلوعکله سنک یرده اشراک ؟
 ای مهر جهانتاب وشه کشور و لولاک !
 شرعکدرایا باعث تکوین عوالم !
 تعلیم ایدن عالمه اخلاق و مکارم .
 ای قافله سالار رسل ، نور آلهی
 قرآن ندر علویتکک شانلی توامی ! .
 قرآن ایکن ای فخر جهان ، وصف شائک
 قابلی سنی وصف ایدیه کیکی شعرانک ؟ .
 اولسون سکا صد تصلیه هر ساعت و مردم
 ای زبده نوع شر ، ای نور مجسم ! .
 دارالمعلمین فن تعلیم و تربیه
 معالی عشاقی احمد بسم

önce Süleyman Efendi adında bir softayı müdür yapmışlardı. Birkaç arkadaşıyla hocanın evine giderek tehdit ettik. Durmadı, çekildi gitti. Mustafa Satı Bey okulda büyük bir inkılâp yaptı. Darü'l-Muallimîn'e girdiğimin ilk yılında Şehzade Camiinde icazet aldım. Madalya verdiler, ihsan aldık. Ben medreseye yerleştikten sonra Şehzade Camii'nde ders veren Çarşambalı Hacı Ahmet Efendi'nin dersine devam başlamıştım. Hocanın tâbiri hoşuma gidiyordu. Sabahları Buharî-i Şerif ve Tasavvurat okuturdu. İkinci vakti de usûl-ü fıkıh dersi verirdi. Böylece İstanbul'da da derslere devam ederdim. 1323 yılında icazet aldık."

Besim Atalay 1910'da Darülmuallemîn'den mezun oldu. Meslek hayatında ilk çalıştığı mektep Konya Darülmuallemîn'in rüştiye kısmında fenn-i terbiye muallimliği (14 Ekim 1910-13 Eylül 1911) oldu.

5 Aralık 1911- 22 Eylül 1913'te Trabzon Darülmuallemîn müdürlüğü,

5 Ekim-13 Ekim 1913 Ankara Darülmuallemîn müdürlüğü ve

14 Ekim 1913 İstanbul Darüşşafaka akaid-i diniye öğretmenliği yaptı. İstanbul'daki bu son vazifesinden 2 Nisan 1914'te istifa ederek ayrıldı

8 Nisan 1914-22 Şubat 1915 Konya Darülmuallemîn müdürlüğü

14 Mart- 22 Eylül 1915 Konya Darülmuallemîn el işleri muallimliğinde bulundu.

Bundan sonra 2 Ekim 1915 - 13 Eylül 1916'da Maraş Maarif müdürlüğü,

2 Ekim 1916-24 Eylül 1917 İçel Maarif müdürlüğü ve

3 Ekim 1917- 23 Nisan 1919'da Niğde Maarif müdürlüğü vazifelerinde bulundu.

Bu vazifesinde iken şikâyet üze-

rine Maarif Nâzırı olan Ali Kemal tarafından 4 Mart 1919'da görevden azledildi. Bunun üzerine memleketi Uşak'a dönerek halı işleriyle meşgul olmaya başlamıştı.

19 Mayıs 1919'da Darülmualim'indeki hocalarından Gelenbevi Said Bey'in Maarif Nâzırı olması üzerine 30 Ağustos 1919-10 Mart 1920 İçel Maarif Müdürlüğüne tayin edildi.

Milli Mücadele'nin başlaması üzerine siyasî hayata girerek 24 Nisan 1920'de Kütahya milletvekili olarak Meclise girdi ve bu görevi aralıksız 1946'ya kadar 25 yıl sürdürdü.

Genç yaşta yazı hayatına giren Ahmet Besim'in, İzmir'de çıkan Ahenk gazetesinde şiirleri yayınlandı. Konya'da bulunduğu sırada Babalık gazetesi ve Ocak dergisinde yazıları yayınladı. Bunun dışında Ahenk (İzmir), Türk Yurdu, Hâkimiyet-i Milliye, Ulus, Çınaraltı, Yeni Sabah, Dünya, Türk Dili dergisi, Son Posta, Türk Düşüncesi, Kızıllema, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, Hayat Mecmuası onun yazı yazdığı dergi ve gazeteler arasındadır.

Ahmet Besim Atalay yayınlamış eserlerinden bazıları şunlardır: Abuşka Lügati veya Çağatay Sözlüğü, Bektaşılık ve Edebiyatı, Bir Türk Kızında Vatan Duygusu, Cönk-Manzum Hikâyeler, Divanu Lügati't-Türk Tercümesi, Maraş Tarihi ve Coğrafyası, Müslümanlara Öğütler, Namaz Sureleri, Türk Büyükleri veya Türk Adları, Türk Dili Kuralları, Türk Halıçılığı ve Uşak Halıları, Yeni Coğrafya.

Çok ileri yaşında evlenen Ahmet Besim Bey, çok geçmeden eşinden boşanmış ve varis bırakmadan 7 Kasım 1965'de tarihinde vefat etmiştir.⁽¹⁾

(1) Ali Birinci, "Besim Atalay'ın Hayatı ve Eserleri" Türk Yurdu, Mart 2012, Yıl 101, Sy. 295.

MEVLUDIYE ŞİİRİ

Sözlükte “doğum” anlamına gelen “**mevlit**” kelimesi, Hz. Peygamber'in doğumunu, bu vesileyle yapılan törenleri ve yazılan eserleri ifade etmek için kullanılır. Mevlit kutlaması ilk defa olarak Musul atabeyi Muzafferiddin Gökbörü tarafından kutlanmaya başlanmış ve bundan sonra da İslam Dünyasına yayılmıştır.

Aşağıda okuyacağınız “Mevlûdiye (Doğuma Övgü)” başlıklı şiir Hz. Peygamber (sas)'in Rebiulevvel ayındaki doğumu için kaleme alınmıştır. Şiir Konya Babalık gazetesinde 13 Rebiulevvel 1329/14 Mart 1911 tarihinde yayımlanmıştır. Kalem alan o dönemde Konya Darümualliminin Mektebi (Erkek Öğretmen Okulu) fen bilgisi öğretmeni Uşâkî (Uşaklı) Ahmet Besim (Atalay)'dir.

Nurlar sâçararak hâvar-ı Bathâ'ya⁽²⁾

(2) Batha: Arapça'da “kumlu, çakıllı dere, suyun yayılarak aktığı geniş tabanlı vadi” anlamında kullanılan bir isim olup coğrafi olarak Mekke ya da Mekke

necâbet⁽³⁾,
Doğdu bu gece bedr-i muallâ-yı
risâlet.⁽⁴⁾
Mahbûb-ı Hüdâ, Ahmed ü Muh-
târ u Mükerrerem,
Oldı bu gece zînet-i kahvâre-i
âlem.
Buldu bu gece başka şeref arz u
semâvât,
Bir bir çıkıyor arşa kadar bank-ı
mübâhât.⁽⁵⁾
Mevc⁽⁶⁾ urmada bir neşve-yi kud-
siye-i lâhut,⁽⁷⁾
Reşkâver⁽⁸⁾ melek ve melekût u
âlem-i nâsût.⁽⁹⁾
Âfâk⁽¹⁰⁾ bu şebbi feyz-i kudû-
münle⁽¹¹⁾ müzeyyen!⁽¹²⁾
Eflâke⁽¹³⁾ oluyor cezbe-i hissinle
sema izzin!..
Mehtâb⁽¹⁴⁾ senin nur-ı cemâlinle
ferâfşân;
Hurşiddir⁽¹⁵⁾ senin şevk u garâ-
mınla⁽¹⁶⁾ firûzân.⁽¹⁷⁾
Aşkınla eyâ şems-i duha. Gelbin
hasta!..
Âdem değişir habbeye⁽¹⁸⁾ ezvak-ı
behiştî.⁽¹⁹⁾
Mûsâ geçerek kazam-ı feyzinle
serâpâ,⁽²⁰⁾
Sinâ'da⁽²¹⁾ olur mazhar-ı teklîm u
tecellâ.⁽²²⁾

Tebşîr için mukaddemen ey
neyyir-i hikmet!⁽²³⁾
İsa'ya gelir mehd-i sebâvette⁽²⁴⁾
nübüvvet.⁽²⁵⁾
Ref oldu⁽²⁶⁾ tulûunla⁽²⁷⁾ senin per-
de-i işrâk;⁽²⁸⁾
Ey mühr-i cihântâb⁽²⁹⁾ u şeh-i kiş-
ver-i⁽³⁰⁾ "levlâk"⁽³¹⁾
Şer'indir eyâ bâis-i tekvîn-i avâ-
lim!
Ta'lim⁽³²⁾ eden âleme ahlâk u
mekârim.⁽³³⁾
Ey kâfile sâlâr-ı rûsul,⁽³⁴⁾ nûr-i
ilâhî,
Kur'ân'dır ulviyetinin şanlı
güvâhî!⁽³⁵⁾
Kur'ân iken ey fahr-i cihân⁽³⁶⁾
vasf-ı şânın,
Kâbil mi seni vasf idenliği
şuarânın?⁽³⁷⁾
Olsün sanâ sad tasliye⁽³⁸⁾ her sâat
u her dem,
Ey zübde-i nev'i beşer,⁽³⁹⁾ ey nur-i
mücessem.

Kaynaklar:

Ali Birinci, "Besim Atalay'ın Hayatı ve Eserleri"
Türk yurdu, Mart 2012, Yıl 101, Sy. 295.
Uşşâkî Ahmet Besim (Atalay), "Mevlûdiye", Ba-
balık, 13 Rebiulevvel 1329/14 Mart 1911.

ile Mina arasında bir yerin ismidir. Bakınız: Salim
Öğüt, "Ebtah", İslam Ansiklopedisi TDV, İstanbul
1994, c.10, s.82-83.

- (3) Necâbet: Asalet, soy temizliği, soyluluk.
(4) Bedr-i muallâ-yı risâlet: yüce peygamberlik dolu-
nayl.
(5) Bank-ı mübâhât: güzelliği göstererek iftiharla hay-
kırma.
(6) Mevc: dalga.
(7) Neşve-yi kudsiye-i lâhut: kudsi ilahi âlemin neşesi,
sevinci.
(8) Reşkâver: kıskandırıcı.
(9) Âlem-i nâsût: İnsanlar âlemi ve dünya hayat.
(10) Âfâk: Ufuklar, dış dünya, gözle görülen âlemler.
(11) Feyz-i kudûm; ayak basmanın uğuru ve feyziyle,
(12) Müzeyyen: süslenmiş.
(13) Eflâk: gökler, felekler.
(14) Mehtâb. ay ışığı.
(15) Hurşid: güneş.
(16) Garâm: aşk, seveda, şiddetli arzu.
(17) Firûzân: parlak.
(18) Habbe: taneler, buğday.
(19) Ezvak-ı behişt: Adn, Firdevs cenneti.
(20) Serâpâ: baştan başa.
(21) Sina: Mısır'da Tur dağının bulunduğu yarımada.
(22) Mazhar-ı teklîm u tecellâ: Allah ile konuşma tecel-
lisine mazhar olmak.

- (23) Neyyir-i hikmet: hikmet ışıkları.
(24) Mehd-i sebâvet: çocuk beşiği.
(25) Nübüvvet: peygamberlik.
(26) Ref oldu: kalktı.
(27) Tulu: doğuş.
(28) Perde-i işrâk: şirk perdesi
(29) Cihântâb : dünyayı aydınlatan.
(30) şeh-i kişver: ülkenin şahı, başkan.
(31) "(Ey Muhammed!) Sen olmasaydın, [Sen olma-
saydın] ben asla âlemleri yaratmazdım." anlamına
gelen söz. Bakınız. ed-Deylemî, *el-Firdevs bi-
me'sûri'l-hitâb (Firdevsül-ahbâr)*, c.5, s.227.
(32) Ta'lim: öğreten.
(33) Mekarim: güzel ahlâk sahibi.
(34) Kâfile-i sâlâr-ı rûsul: Peygamberlik kafilesinin
başkanı.
(35) Güvâhî: şahitlik.
(36) Fahr-i cihân: alemin övüncü.
(37) Şuarâ: şairler.
(38) Tasliye: "sallâllahü aleyhi ve sellem" diyerek dua
etmek.
(39) Zübde-i nev'i beşer: insan cinsinin özü.